

Undervisning i dansk udtale

THOMAS OLANDER

Årsmøde for danske lektorer i udlandet
Hindsgavl · 29. juli 2009

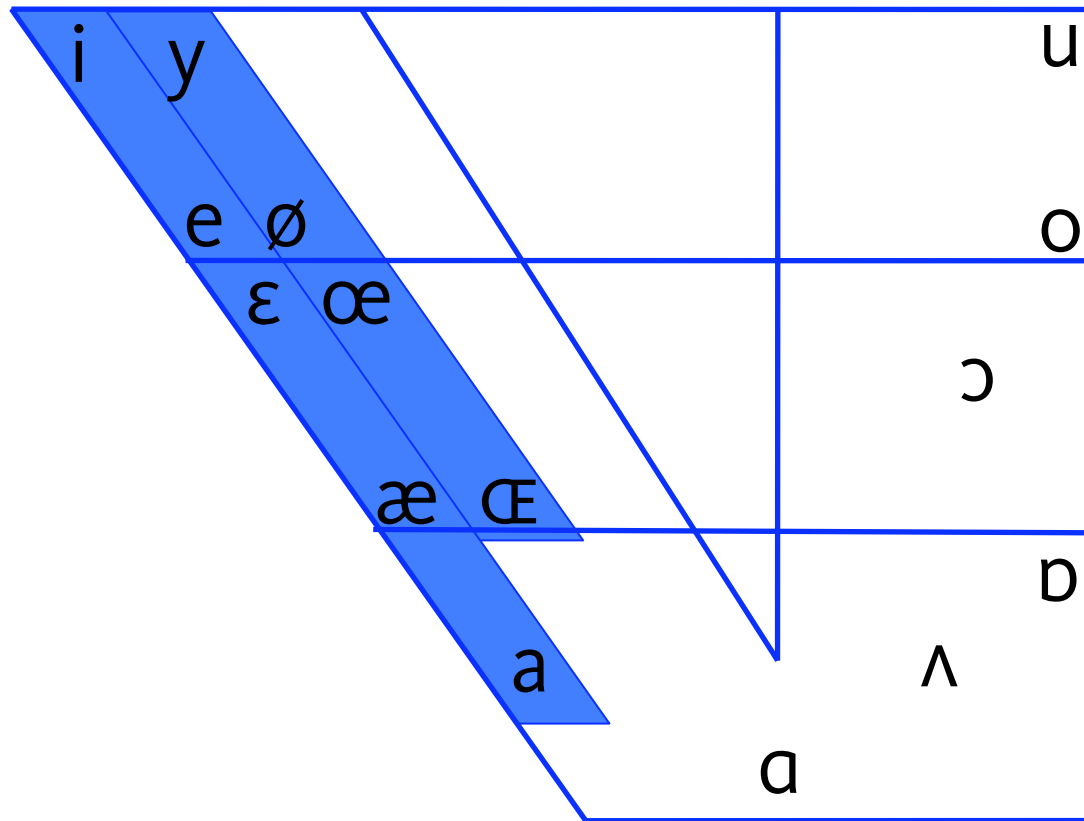
1 Introduktion

- gode råd
- hvorfor er dansk udtale svært?
 - vokaler
 - konsonanter
 - prosodi (tryk, stød, intonation)
- forslag til praktiske øvelser
- litteratur
- workshops

2 Gode råd

- fonetiske detaljer er væsentlige
- fonemer, allofoner osv. har ringe praktisk værdi
- pas på skriften: *lave* er ikke [ˈlæːʊə], men [ˈlæːʊ]
- forholdet mellem skrift og lyd er vigtigt: *tak*, *lap* vs. *kat*, *ja*
- lydskrift er nyttigt – IPA vs. Dania
- det kontrastive aspekt er ikke så centralt
- gentagelse er vigtigt

3 Vokaler

4 Konsonanter

- [ð]
- [ʁ ʀ]
- [b d ɡ]
- assimilationer: [k^høb̥m^hhaʊ^hn]

5 Prosodi

- tryk
 - *ˈDrengene gik i ˈvandet vs. ˈDrengene ˈgik i ˈvandet*
- stød
 - enstav.-ord med lang vokal – (næsten) altid stød:
vin, hus
 - tostav.-ord der ender på -e – (næsten) aldrig stød:
vine, huse
- intonation

6 Forslag til praktiske øvelser

- i timen: systematisk gennemgang af alle lyde (fx ud fra <http://tommeltot.dk/lydsystem>)
- i timen: lytteøvelser og udtaleøvelser
- hjemme: indtaling af tekst der afleveres som lydfil

7 Litteratur, 1

- Hans Basbøll, *The phonology of Danish*. Oxford / New York: Oxford University Press, 2005 (IPA)
- Nina Grønnum, *Rødgrød med fløde: en lille bog om dansk fonetik*. København: Akademisk Forlag, 2007 (IPA)
- Nina Grønnum, *Fonetik og fonologi. Almen og dansk*. København: Akademisk Forlag, 2005 (3. udg.) (IPA)
- Nina Grønnum, »Hvad er det særlige ved dansk som gør det svært at forstå og at udtale for andre? Første del: enkeltlydene«, *Mål & mæle* 31/1 (2008): 15–20
- Nina Grønnum, »Hvad er det særlige ved dansk som gør det svært at forstå og at udtale for andre? Anden del: prosodi«, *Mål & mæle* 31/2 (2008): 19–23

7 Litteratur, 2

- Katrine Kirk og Lene Mølgaard Jørgensen, *På vej mod effektiv udtaleundervisning*. København: Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration, 2006 (<http://www.nyidanmark.dk/resources.ashx/Resources/Danskuddannelse/Laerervejledning/2006/udtalebog.pdf>)
- Tom Lundskær-Nielsen, Michael Barnes & Annika Lindskog, *Introduction to Scandinavian phonetics*. København: Alphabeta, 2005 (IPA)
- Jens Rasmussen, *Dansk fonetik i teori og praksis*. København: Specialpædagogisk forlag, 2002 (Dania)
- Lisbeth Thorborg, *Dansk udtale: øvebog, med cd-rom*. København: Synope, 2003 (Dania)
- Lisbeth Thorborg, *Dansk udtale i 49 tekster, med cd-rom*. København: Synope, 2003 (2. udg.) (Dania)
- Lisbeth Thorborg, *Dansk udtale for begyndere, med cd-rom*. København: Synope, 2005 (2. udg.) (Dania)

8 Workshops

- WORKSHOP 1: beskrivelse af kursus med dansk udtale (prioritering af emner, rækkefølge – 14 gange)
 - enten et helt kursus om udtale
 - eller en del af et kursus, fx en halv times udtaleundervisning i starten af hver lektion
 - 14 undervisningsgange
 - evt. også forslag til konkrete øvelser
- WORKSHOP 2: fremlæggelse af kursusbeskrivelserne

Slides til denne præsentation:

[http://tommeltot.dk/talks/
olander-09-danskudtale-presentation.pdf](http://tommeltot.dk/talks/olander-09-danskudtale-presentation.pdf)
